

De Vlinderstichting is dé organisatie die de deskundigheid in Nederland en Europa over vlinders en libellen bundelt. We maken ons sterk voor het behoud en herstel van vlinders en libellen in Nederland en Europa, en ook voor de biodiversiteit in het algemeen. Hoe we dat in 2021 hebben gedaan is te lezen in dit jaarverslag.

Medewerkers

De Vlinderstichting heeft in 2021 een flinke groei doorgeemaakt. Er werden vier nieuwe projectleiders en drie projectmedewerkers in dienst genomen. Dat heeft een flinke verjonging van het personeelsbestand tot gevolg!

Op ons kantoor in Wageningen werkten 33 medewerkers waarvan 25 in vaste dienst; in totaal ruim 25 fte.

De medewerkers werden in Wageningen ondersteund door zeven vrijwilligers, waarvan er vier helpen bij het verzorgen van de vlinderkweek.

Zo'n 25 hbo- en universitaire studenten en Groene Trainees werden begeleid.

Op www.vlinderstichting.nl/medewerkers leest u meer over iedereen die bij ons in dienst is. Bekijk daar ook de voorstelfilmpjes!

Groei achterban 2021

Het aantal donateurs op 31/12/2021 was 5575. De groei van ons bereik via de social media zet door: met een toename van 10.000 per jaar hebben we nu zo'n 80.000 volgers.

	1/1/2020	1/1/2021	1/1/2022
Nieuwsbrief	18.000	30.000	30.634
Facebook	31.000	33.331	34.266
Instagram	11.000	18.296	22.559
Twitter	15.000	16.506	17.865
Donateurs	5.543	5.575	5.724
LinkedIn	2.300	3.568	4.994

Het gebruik van de website www.vlinderstichting.nl was stabiel met 1,2 miljoen gebruikers en bijna 6 miljoen paginaweergaven in 2021.

Mede mogelijk gemaakt door ...

Wij zouden onze projecten niet kunnen uitvoeren zonder hulp van de opdrachtgevers, subsidiegevers als Prins Bernhard Cultuurfonds en Nationale Postcode Loterij en natuurlijk onze donateurs. Dank hiervoor!

Wie, wat & hoe

Wij doen alles wat we kunnen om te zorgen dat over honderd jaar alle vlinder- en libellensoorten weer voorkomen waar ze van nature thuishoren. Onze kracht zit in kennis en inspiratie:

- Wij zorgen dat wij weten hoe het met de vlinders en libellen gaat (monitoring) en wat ze nodig hebben (ecologisch onderzoek).
- Op basis daarvan adviseren en inspireren wij beheerders – van natuur, boerenland, openbare ruimte en tuinen – om rekening te houden met vlinders en libellen.
- Daarvoor ontplooiën wij activiteiten en voeren wij projecten uit.

Ons werk is mogelijk mede dankzij financiële bijdragen van onze trouwe donateurs, waar wij heel blij mee zijn. Deze bijdragen weten wij elk jaar ongeveer te vertienvoudigen met projectfinancieringen van – vooral – overheden, maar ook van ngo's en bedrijven. Daarbij geven wij onafhankelijk advies en behouden – in formele zin – onze onafhankelijke positie en rechten als rechtspersoon.

De door ons ontwikkelde kennis en adviezen publiceren zo veel mogelijk op onze website, in ons tijdschrift *Vlinders*, in wetenschappelijke artikelen of elders. In dit jaarverslag geven wij een beeld van enkele opvallende projecten waar we in 2021 aan hebben gewerkt.

Bestuur

Titia Wolterbeek, directeur/bestuurder

Raad van Toezicht

Marc de Wit, voorzitter

Jurgen Berendsen

Anke Dielissen

Jan Willem Erisman

Gerdo van Grootheest

Margriet Rouhof

Michaëla van Wassenauer

Financiën en administratie

Het financieel jaarverslag wordt in juni vastgesteld door de Raad van Toezicht. Daarna wordt het gepubliceerd op onze website en in het augustusnummer van *Vlinders*.

Het administratieve systeem dat in 2020 in gebruik is genomen, is verder ingericht en verfijnd.

Projecten

Hieronder wordt een aantal van de projecten beschreven die wij in 2021 hebben uitgevoerd.

Kars Velling

Hoewel 2021 minder droog was bleven de aantallen klein geaderd witjes laag.

Meetnet Vlinders

Het meetnet vlinders is de laatste jaren enorm gegroeid. In 2014 hadden we 500 algemene vlinderroutes, in 2021 waren het er meer dan 1020. Het is natuurlijk geweldig dat zoveel mensen wekelijks vlinders willen tellen.

Na drie droge jaren was 2021 het eerste niet-droge jaar. Voor een aantal soorten die slecht tegen droogte kunnen, zoals het koevinkje en het klein geaderd witje, betekende dit dat ze weer een beetje terug konden veren, al liggen de aantallen nog steeds relatief laag. Maar ook dagpauwoog en atalanta profiteerden en waren in de zomer in flinke aantallen aanwezig. (Chris van Swaay)

Jurriën van Deijk

Dankzij het meetnet nachtvlinders weten we nu dat de dennenuil een piekjaar in 2017 had, en sindsdien achteruitgaat.

Nachtvlinderonderzoek

Nachtvlinders worden steeds populairder, en dit zien we overal terug. Het aantal waarnemingen dat per jaar wordt gedaan, wordt steeds groter en ook het aantal tellocaties voor het meetnet nachtvlinders was nog nooit zo hoog als in 2021: 750. Daardoor weten we steeds beter hoe het gaat met de nachtvlinders in Nederland. Ook neemt de interesse in nachtvlinders in Europa toe. Zo werkt De Vlinderstichting nu aan een Europese Rode Lijst voor de nachtvlinders en wordt er onderzocht of nachtvlinders gebruikt kunnen worden om te onderzoeken hoe het Europees gaat met bestuivers. (Jurriën van Deijk)

Roy van Grunsven

De Rolvennen op De Meinweg zijn een belangrijk leefgebied voor venlibellen in Limburg.

Venlibellen in Limburg

Het gaat slecht met de libellen van voedselarme vennen zoals de maanwaterjuffer, venglazenmaker en ven- en noordse witsnuitlibel. Het was onduidelijk wat de oorzaak hiervan is. In opdracht van provincie

Limburg zijn de huidige en voormalige populaties van deze soorten bezocht. Hierdoor hebben we geprobeerd te begrijpen wat hier speelt en of er mogelijkheden zijn om de trend om te buigen. De droge warme jaren zijn zeker ongunstig geweest en in veel vennen zijn de drijvende veenmossen waar deze soorten van houden verdwenen. Eenvoudige oplossingen zijn er niet, maar op sommige plekken zeker mogelijkheden om de condities te verbeteren door herstel van de grondwaterspiegels.

Suzanne Haeghele

Het eerste pimperlblauwtje in het Vlijmens Ven.

Eindelijk pimperlblauwtjes in het Vlijmens Ven

Met de uitvoering van het LIFE project Blues in the Marshes zijn vele hectaren nieuw leefgebied voor het pimperlblauwtje in het Vlijmens Ven aangelegd. In de zomer van 2021 werden zowel de blauwtjes als de mieren gemonitord. De populatie blauwtjes steeg boven de 2000 vlinders uit. De meeste vlinders vonden we op de hooilanden in de Moerputten. Maar nog veel mooier was dat eindelijk de eerste populatie in het Vlijmens Ven werd ontdekt! Ook de mieren deden het goed. In de natuurontwikkelingsgebieden breidt de moerassteekmier, de waardmier van het pimperlblauwtje, zich nog steeds uit. Financier monitoring: Provincie Noord-Brabant. (Irma Wynhoff)

Grote zorgen over het donker pimperlblauwtje

Nadat het donker pimperlblauwtje in 2020 zo'n 80% van zijn leefgebied verloor door een beheerfout, was de populatie in 2021 nog maar klein, zelfs kleiner dan in het rampjaar.

Marilie Huskens

Donker pimpernelblauwtje.

De vlinders leven maar 2 tot 3 dagen zodat vrijwel iedere dag de monitoringtransecten werden gelopen. Gedurende een periode van 33 dagen vlogen slechts 25 tot maximaal 35 vlinders in de hele zomer, nooit werden er meer dan vier op een dag gezien. Hoewel in het oude leefgebied de grote pimpernel volop bloeide zijn er amper vlinders gezien. De populatie is nog niet hersteld. Ook is de laatste populatie in het dal van de Worm in Duitsland verdwenen zodat nu geen donker pimpernelblauwtjes de grens meer zullen oversteken.

Financier monitoring: NEM en Waterschap Limburg. (Irma Wynhoff)

Kars Velling

Het bruin blauwtje werd verrassend veel gezien bij een inventarisatie in Nijmegen.

Veel vlinders in bermen in Nijmegen

In opdracht van de gemeente heeft De Vlinderstichting in 2021 een vlinder- en libelleninventarisatie uitgevoerd in Nijmegen-Noord. Het ging om bermen en groenstroken in het bebouwde gebied. Vooral voor de vlinders bleken deze delen van het openbaar groen erg belangrijk te zijn. Vooral graslandvlinders waren veel aanwezig. Het bruin zandoogje was de meest getelde vlinder, maar

ook icarusblauwtje, klein koolwitje en op de vierde plek het bruin blauwtje. Dat was verrassend en verheugend, want bruin blauwtje is een Rode Lijst-soort. Waarschijnlijk heeft deze geprofiteerd van de paar droge en hete zomers die we hebben gehad, want daar kan deze vlinder prima tegen en de waardplanten reigersbek en ooievaarsbek hebben zich ook flink uitgebreid. (Kars Velling)

SOORTEN

Alle soorten tellen mee!

Net zoals vlinders en libellen onderdeel zijn van het ecosysteem, zo is De Vlinderstichting onderdeel van het grote geheel van alle soortenorganisaties: SoortenNL. In 2020 kreeg SoortenNL van de Nationale Postcode Loterij een miljoen euro om in te zetten voor onze soorten. Daar zijn we in 2021 heel hard mee aan de slag geweest. Er is elke dag op onze social media een 'Soort van de Dag' verschenen. De Basiscursus Veldbiologie trok 1600 deelnemers en de #24uurNatuur-marathon op Terschelling leverde 1075 soorten

op. Het concept Basiskwaliteit werd van alleen vogels uitgerold naar alle soortgroepen en we leerden als soortenorganisaties van elkaars do's & don'ts op het gebied van ondersteuning van vrijwilligers. We hebben al heel veel bereikt en het geld is nog niet op. Houd onze (social) media in de gaten, want voor 2022 staat er nog veel meer op het programma! (Gerdien Bos)

Stikstof

Het stikstofprobleem werd in 2021 voor een breder publiek uitgelegd in het boekje Stikstof: de sluipende effecten op natuur en gezondheid. Daarin werd ook een bijdrage opgenomen over de doorwerking op vlinders. Daarnaast werd gewerkt aan een wetenschappelijk overzicht over de doorwerking van de hoge stikstofdepositie op de voedselkwaliteit voor planteneters. Vlinders blijken door de volledige metamorfose van rups via pop tot vlinder bijzonder gevoelig te zijn voor stikstofovermaat in hun voedsel: als pop kunnen ze optredende tekorten van andere elementen nu eenmaal niet meer opvangen. Over dit onderwerp werd ook een webinar gehouden om natuurbeheerders op de hoogte te brengen. (Michiel Wallis de Vries)

Kleurkeur steeds meer gebruikt

Kleurkeur is het keurmerk voor ecologisch beheer van bermen en

Kars Velling

De veebesparelmoervlinder, zeer gevoelig voor stikstofdepositie, is uiterst zeldzaam geworden.

Anthonie Stip

Kleurkeur rukt op in de bermen.

groenstroken van De Vlinderstichting en Stichting Groenkeur. In 2021 werd er in 15 verschillende aanbestedingen van evenzeveel opdrachtgevers om Kleurkeur gevraagd. Ruim 450 mensen volgden en behaalden de speciale basiscursus voor Kleurkeur in 2021. Het aantal bedrijven met een Kleurkeurcertificaat liep in 2021 op tot 19, terwijl talloze andere bedrijven zich voorbereiden op de certificering. Ecologisch beheer in de openbare ruimte is daarmee dankzij Kleurkeur op steeds meer plaatsen buiten zichtbaar. (Anthonie Stip)

Symposium Future of Butterflies

Het vijfde internationale symposium Future of Butterflies in Europe kon helaas ook in 2021 niet doorgaan op locatie. In plaats daarvan brachten we een afgeslankte versie ervan online. Voordeel daarvan was dat er deelnemers uit meer landen dan ooit aanwezig konden zijn: 35 landen waren vertegenwoordigd. Het programma bracht een overzicht van actuele thema's over vlinderbescherming met veel bedreigingen, maar ook nieuwe kansen. Zo weten we door genetische analyses steeds

beter welke patronen er op Europese schaal voorkomen in de diversiteit van vlinders – en dat we die kennis goed kunnen benutten voor de bescherming van biodiversiteit. Tussendoor werd er door de deelnemers uitgebreid van gedachten gewisseld in kleinere groepen. (Michiel Wallis de Vries)

Groene Trainees hebben zich ingezet voor een natuurlijke leefomgeving in vlinderstraten.

Groene trainees – Vlinderstraten (IVN)

In de laatste helft van 2021 hebben elf jongvolwassenen zich ingezet voor hun Groen Traineeship bij De Vlinderstichting. Ze zijn door heel Nederland bij verschillende Natuur Milieu Educatiecentra aan de slag geweest om de natuurvriendelijkheid te verbeteren in woonwijken met vlinderstraatnamen. Op allerlei plekken zijn flyers en vlinderstruiken uitgedeeld, informatieborden geplaatst, vlinderspeurtochten en zelfs een vlinderloterij georganiseerd. Ook is er een speciale Vlinderstraten-

gids uitgegeven. Al deze activiteiten hebben bijgedragen aan het enthousiasmeren van wijkbewoners om zich in te zetten voor een meer natuurlijke leefomgeving. Op deze manier hopen we dat zich in de Citroenvlinderstraat ook echte citroenvlinders kunnen vestigen. (Anna Herlings)

Laurierbos op Madeira.

Op zoek naar een uitgestorven vlinder

Op eilanden komen meestal niet zoveel soorten voor, maar de soorten die er voorkomen, zijn vaak wel bijzonder. Soms komen ze zelfs nergens anders voor. We noemen dat endemen, en ze zijn ook vaak bedreigd. Als hun leefgebied aangetast wordt kunnen ze tenslotte niet uitwijken naar een andere plek, en als ze verdwenen zijn kunnen ze niet van een andere plek herkoloniseren. Het Portugese eiland Madeira is zo'n afgelegen eiland met endemische vlinders. Drie van de endemische dagvlinders komen hier nog voor, maar het Madeirakoolwitje is al 50 jaar niet meer gezien. De Europese Unie financierde een zoektocht naar deze soorten. Natuurlijk hoopten we het Madeirakoolwitje te vinden, we hadden er zelfs een drone voor meegenomen. Het leefgebied bestaat uit zeer steile rotsen bedekt door laurierbos, en van de grond kijk je vooral tegen de onderkant van het bladerdek aan.

We hebben over het hele eiland honderden kwartiertellingen gedaan, en helaas moeten we constateren dat het Madeirakoolwitje niet is teruggevonden. Wel hebben we een goed inzicht in de status en het voorkomen van de drie andere endemen, alsmede van de 14 overige dagvlindersoorten op Madeira.

(Chris van Swaay, Irma Wynhoff, Cristina Sevilleja)